

הלכות הדף היומי

מסכת מכות

תוכן עניינים

- א. מאימתי מחייבין עליהן משיראו פני הבית 1
- ב. בכורים מקצתן בחוץ ומקצתן בפנים שבחוץ הרי הן כחולין לכל דבריהם שבפנים הרי הן כהקדש לכל דבריהם..... 2
- ג. מה בכור אינו אלא לפני הבית אף מעשר אינו אלא לפני הבית..... 2
- ד. דעיכובא ליכא מצוה מי ליכא..... 6
- ה. קדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבא ... ולא קדשה לעתיד לבא..... 7
- ו. לא בערתי ממנו בטמא בין שאני טמא והוא טהור בין שאני טהור והוא טמא..... 9
- ז. אפילו טמא וטהור אוכלין בקערה אחת ואין חוששין..... 10
- ח. למעשר שני שנממא שפודין אותו אפילו בירושלים..... 10
- ט. הוא בחוץ ומשאו בפנים קלמוחו מחיצות הוא בפנים ומשאו בחוץ ... נקיט ליה בקניא מאי תיקן..... 11
- י. מעשר שני מאימתי חייבין עליו משראה פני החומה..... 11

דף יט.

א. מאימתי מחייבין עליהן משיראו פני הבית

כבר התבאר לעיל דף יז: שהבכורים¹ נותנין אותן לאנשי משמר והן מחלקים אותן ביניהן כקדשי המקדש, וביכורים קרויין תרומה,² ולפיכך זר שאכל כזית בכורים בכל מקום ואפילו אחר שקרא עליהם הקריאה הידועה, והיא המפורשת בסדר והיה כי תבא חייב מיתה בידי שמים והוא שיאכלם מאחר

¹ רמב"ם בכורים פ"ג ה"א

² דכתיב ותרומת ירך ודרשינן אלו הביכורים שנאמר בהם ולקח הכהן הטנא מידך וכדאיתא במכות יז ע"א וברש"י שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מכות

שנכנסו לחומת ירושלים. וי"א³ שאינו חייב אא"כ נכנסו לעזרה. וי"א⁴ שאינו חייב אלא אם הונחו אצל המזבח כדינם.

ב. בכורים מקצתו בחוץ ומקצתו בפנים שבחוץ הרי הן כחולין לכל דבריהם שבפנים הרי הן כהקדש לכל דבריהם

פירות שמקצתם⁵ לפנים ומקצתם בחוץ, מה שבפנים הוא קודש ומה שבחוץ הוא כחולין לכל דבריהם בין לענין זר ובין לענין כהן⁶ שאינם לוקים באכילתם⁷. ואפילו הכל מונח בתוך כלי אחד⁸.

ולפיכך⁹ ביין אם חצי חבית לפנים וחצי חבית בחוץ הוי ליה כאילו נתערב מחצה על מחצה, ואינו חייב ברוב. וי"א¹⁰ שאם מונחים בתוך כלי אחד, אם רובו בחוץ אינו חייב מלקות¹¹.

וכל זה בכמה פירות אבל פרי אחד אפי' אם מונח רובו בפנים אינו נחשב כנכנס למקום אכילתו ואינו לוקה¹². וי"א¹³ שאף בפרי אחד על מה שבפנים נחשב כנכנס ומה שבחוץ כלא נכנס.

ג. מה בכור אינו אלא לפני הבית אף מעשר אינו אלא לפני הבית

³ ר"ש רפ"ב ביכורים ורש"י מכות יח ע"ב וותוס' שם ד"ה ביכורים ועיין בר"י קורקוס הבא
⁴ דעת החזו"א זרעים ליקומים סי' ט ס"ק א
⁵ רמב"ם שם ה"ב מנחת חינוך מצוה תמט אות ב
⁶ ומ"מ לדעת החזו"א הנ"ל עובר בעשה שאמרה תורה לאוכלן דוקא אחר שהונחו בעזרה
⁷ ועיין חזו"א שם שכתב שלדעת רש"י לוקים משום לאו זה דאע"ג שלא נכנסו לירושלים כל שלא הונחו בעזרה לוקים
⁸ דהבא לא אמרינן אנד כלי שמיה אנד
⁹ מנחת חינוך תמג אות ב
¹⁰ חזו"א זרעים ליקומים סי' ט ס"ק א בדעת הריטב"א מכות יא ע"א ד"ה ביכורים
¹¹ דהבא שוה לדין שבת ואנד כלי שמיה אנד
¹² חזו"א שם
¹³ מנחת חינוך מצוה תמג אות ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מכות

כבר התבאר במסכת סנהדרין דף קיג. ולעיל דף יז. שמעשר שני¹⁴ אינו ניתן לכהן וללוי אלא שייד לבעלים ונאכל¹⁵ לבעליו לפנים מחומת ירושלים שנאמר (דברים יד פסוק כג) וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר לְשֵׁבַע שְׁמוֹ שָׁם מַעֲשֶׂר וְגו' ונוהג בפני הבית ושלא בפני הבית אבל אינו נאכל בירושלים אלא בפני הבית¹⁶ שנאמר (שם) מַעֲשֶׂר דְּגָנְךָ תִּירְשָׁךָ וְיִצְהָרְךָ וּבִכּוֹרֶת בְּקָרְךָ וְצֹאנְךָ מַעֲשֶׂר דְּגָנְךָ תִּירוּשְׁךָ וְיִצְהָרְךָ וּבִכּוֹרֶת בְּקָרְךָ וְצֹאנְךָ מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לַמָּדוּ מִה בָּכוֹר אֵינוֹ נֹאכֵל אֶלָּא בְּפָנֵי הַבַּיִת אֵף מַעֲשֶׂר שְׁנִי לֹא יֹאכֵל אֶלָּא בְּפָנֵי הַבַּיִת¹⁷

כל האוכל¹⁸ כזית מעשר שני בדרך אכילתו¹⁹ חוץ לחומת ירושלים בלא פדיון, לוקה²⁰. ואפילו אין בו שוה פרוטה²¹, שנאמר (שם יב פסוק יז) לֹא תֹכֵל לֶאֱכֹל בְּשַׁעְרֶיךָ מַעֲשֶׂר דְּגָנְךָ וְגו'.

¹⁴ רמב"ם מעשר שני ונטע רבעי פ"ב ה"א

¹⁵ ועיין מגילת אסתר שהרמב"ם לא מנה אכילת מעשר שני מצוה בפני עצמה כי דעתו שהיא בכלל מצות הפרשת מעשר אבל עכ"פ גם לדעתו נראה שצריך לברך (דרך אמונה שם ס"ק א) והרמב"ן במ"ע א שהוסיף על הרמב"ם והיראים מצוה צו דעתם שהוא מצות עשה ועיין מנחת חינוך מצוה תמב אות א שכתב שאפשר שאינו מקיים כלל מצות עשה באכילתו בירושלים ואין בו אפילו לאו הבא מכלל עשה לדעת הרמב"ם רק שחייב לאכול בירושלים כיון שיש לאו אם אוכלו בחוץ

¹⁶ ועיין בסמ"ג מצות עשה מצוה קלו "מידת חסידות שפודים מעשר שני בזמן הזה בשוויי כדרך שפודין אותו בפני הבית והורו הגאונים שאם רצה לפדות שוה מנה לכתחילה בפרוטה בזמן הזה פודה לא יהיה זה חמור מן ההקדש ומשליך הפרוטה לים הגדול אבל לשאר נהרות צריך לשוחקה בתחילה כדמוכח בפסחים פרק כל שעה (כת, א), וכן אם חילל מעשר שוה מנה על שוה פרוטה מפירות אחרות הרי זה מחולל ושורף את הפירות שחילל עליהם כדי שלא יהיה תקלה לאחרים"

¹⁷ ובזמן הזה עיין בסמ"ג עשה קלו שם שהביא מספר התרומה (הלכות ארץ ישראל) שפירש שם שאם הפירות לא הוכשרו שמותר בזמן הזה לאוכלן בירושלים וכתב "לא ידעתי מנין לו" ועיין בערוך השולחן העתיד הל' מעשר שני סי' קיט סעי' ו-ז שיישב דעת התרומה אמנם עכ"פ אסור לאכול בזמן הזה משום איסור אכילת מעשר שני בטומאה (עיין ל"ת קנ)

¹⁸ שם הלכה ה

¹⁹ מנחת חינוך מצוה תמב אות ז וכתב עוד ואפשר דכאן חצי שעור חמור יותר או שלא בדרך אכילה, נהי דאינו עובר על הלאו, מ"מ כיון דאיכא עשה וצרת הכסף וגו' כמו שכתבו התוס' מכות י"ט ע"ב ד"ה אמר, אם כן עובר בלאו הבא מכלל עשה, אפשר בכלשהו ג"כ עובר. עיין בפרי מגדים יו"ד בפתיחה להלכות שחיטה השורש השני, ונפקא מינה לענין שבועה. וגם להסוברים שלא בדרך אכילה הוא רק איסור דרבנן, כאן עובר בעשה ועי"ש עוד שלפי מאי דפסקינן ברמב"ם כאן פ"ג הי"ז, דמעשר שני ממון גבוה הוא, א"כ גוי האוכלו חייב מיתה משום גזל דהוא משבע מצוות, ומה לי גזל הדייט ומה לי גזל גבוה. וישראל זוכין בירושלים משולחן גבוה, אבל גוי יכול להיות דחייב משום גזל

²⁰ אם נכנס המעשר לירושלים כמבואר לקמן ל"ת קמב

²¹ מנחת חינוך מצוה תעג ודוקא שבמעשר שני היה שוה פרוטה רק מה שאכל היה שוה פחות אבל אם מעיקרא מה שהפריש היה פחות משוה פרוטה אינו לוקה דרך אמונה ציון ההלכה שם ס"ק ע"ד לדעת החזו"א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מכות

ודוקא²² האוכל פירות עצמם אבל אם חילל הפירות על פירות אחרים²³ ואכל את האחרים חוץ לחומה אינו לוקה²⁴.

ואם חילל הפירות²⁵ על כסף ולקח בכסף פירות או בהמה והכניסם ואחר כך הוציאם ואכלם חוץ לחומה לוקה. וי"א²⁶ שאינו לוקה אלא על פירות המעשר שני בלבד.

י"א שאין מעשר שני מן התורה אלא בחמשת מיני דגן וזיתים והיוצא מהם וענבים והיוצא מהם ולפיכך האוכל מעשר שני משאר פירות חוץ לחומה אינו לוקה, ודעת הרמב"ם שאף בשאר פירות נוהג ולוקה אם אכלם חוץ לחומה.

אם אכל בתוך²⁷ החומות מעשר שני בזמן שאין מזבח אע"ג שהוא אסור אינו לוקה.

אם אכל²⁸ מעשר שני שנטמא טומאה דאורייתא²⁹, חוץ לחומה אינו לוקה אלא מכין אותו מכת מרדות.

מעשר שני³⁰ שנכנס לירושלים אסור להוציאו משם שכבר קלטוהו מחיצות וכן פירות הנלקחין בכסף מעשר שנאמר (שם יד פסוק כג) וְאֶכְלָתָּ לְפָנַי ה' אֱלֹהֶיךָ, עבר והוציאן או שיצאו בשגגה יחזרו ויאכלו בירושלים, וקליטת

²² מנחת חינוך מצוה תמב

²³ כמו שכתב הרמב"ם כאן ה"ג "וכן אם חילל מעשר שוה מנה על שוה פרומה מפירות אחרות ה"ז מהולל ושורף את הפירות שחילל עליהם כדי שלא יהיו תקלה לאחרים כפדיון נטע רבעי בזמן הזה" אמנם דעת הראב"ד שם שאינו יכול לחלל על פירות

²⁴ וצ"ע אם כל לקוח בכסף מעשר שני ואכלו חוץ לחומה אינו לוקה

²⁵ דרך אמונה ס"ק ס"ח

²⁶ מנחת חינוך מצוה תמב אות ה אבל בעשה עובר אף על הלכות בכסף מע"ש (שם)

²⁷ דרך אמונה שם ס"ק למ בשם הישועות מלכו

²⁸ רמב"ם שם פ"ג ה"א

²⁹ ובטומאה דרבנן דינם כפירות טהורים עיין ברמב"ם שם הי"ב והי"ג

³⁰ רמב"ם שם ה"ט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מכות

מחיצות מדבריהם, ולפיכך אם פדאם משיצאו³¹ ואכלן, אינו לוקה כיון שמדאורייתא הרי הוא פדוי³².

י"א³³ שבזמן הזה אין חייב משום לאו זה כיון שאין מעשר שני מן התורה בזמן הזה וי"א שאף בזמן הזה חייב

וכבר התבאר בב"מ שם במעשר שנכנס לירושלים ונפלו מחיצות³⁴ ויצא ששוב א"א לפדותו, שהרי אין שם מחיצות להחזירו לשם ואי אפשר לפדותו מאחר שנכנס וכ"ש אם לא יצא ואף על פי שאין בו שוה פרוטה שאינו אלא מדרבנן³⁵ אפ"ה מחיצות קולטות אותו וא"א לפדותו גם אחר שיצא. וי"א³⁶ דדוקא אם לא יצא אבל אם יצא יכול לפדותו כיון שנפלו מחיצות. וכן הלכות בכסף מע"ש שא"א לפדותו אא"כ נטמא, נמצא דבר שאין לו מתירין³⁷ ובטל ברוב.

הורו הגאונים³⁸ שאם רצה לפדות שוה מנה בפרוטה לכתחלה³⁹ בזה"ז פודה, ומשליך הפרוטה לים הגדול. אבל אם משליכה לשאר נהרות צריך שחיקה תחלה, ולכן יקצצנה לשנים או לשלשה וישליך החתיכות לנהר, או ישליכנה לבור עמוק שילך לאיבוד, או ישחוק ויזרהו לרוח כדי שלא יבא לידי תקלה. ומנהגינו היום לייחד בתיבה או בשאר מקום משומר מטבע גדולה שיוכל לחלל עלי' הרבה פעמים.

³¹ אבל פדיון בתוך העיר אינו חל כלל כמש"כ הרמב"ם בה"ח

³² וכאן אין שייך לומר כיון דמדבריהם אינו פדוי הוי ליה מעשר שני וחייב, כמבואר בכמה מקומות דע"י דרבנן הוי דאורייתא, דזה לא שייך כאן, והחילוק קל להבין (מנחת חינוך מצוה תמב אות ג)

³³ שו"ע יו"ד סי' שלא ומנחת חינוך מצוה תמב אות ה

³⁴ היינו שחרב הבית והמזבח דאי רק נפלו מחיצות לבדן הרי פסק רבנו בפ"ו מביה"ב הט"ו דאוכלין מע"ש אף על פי שאין חומה והעיקר שיהא מזבח קיים וה"ה אם נכנס בזמן שביהמ"ק קיים ונפגם המזבח וה"ה בזה"ז כשאין מזבח ג"כ קלמיהו מחיצות וא"א לפדותו. ודעת הרמב"ן וריטב"א, שדוקא אם נכנס בעוד הבית קיים ואח"כ נחרב אבל אם נכנס בזה"ז וחזר ויצא לא קלמיהו מחיצות ואפשר לפדותו. ובריטב"א ב"מ שם בשם רבו דמדרבנן אסור לאכול אם נפלו מחיצות אף שהבית והמזבח קימין ועי' במנ"ח מצוה תע"ג ובשאר אחרונים שנתקשו בזה ועי' במל"מ ובמנ"ח והזו"א שם נתקשו בדבריו ועי' במרכה"מ שביאר דבריו. דרך אמונה שם קיד

³⁵ בשטמ"ק ורבנו קיצר כאן דהא קי"ל כמ"ד אין בחומשו ש"פ אלא רבותא נקט דאפי' אין בו

³⁶ תי' ראשון ברמב"ן כאן אבל במסקנתו תי' תירוץ אחר אבל הריטב"א שם כ' תי' זה.

³⁷ ואף על גב דאפשר לבנות מזבח ולאכול לא מקרי דבר שיש לו מתירין כיון שיש טורח מרובה בדבר כמבואר ברמב"ן

³⁸ רמב"ם שם ב

³⁹ דמה שאסרו בזמן הבית הוא שלא יפסיד המע"ש ובה"ז שבלא"ה אין המע"ש נאכל מפני הטומאה אין כאן הפסד ומותר לכתחלה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מכות

י"א שמדת חסידות⁴⁰ שפודין מע"ש בזמן הזה בשוויו כדרך שפודין אותו בפני הבית⁴¹, וי"א⁴² שאין בזה מדת חסידות ומותר גם לכתחלה לפדותו בזמן הזה על פרוטה. ויש שכתבו⁴³ שאין להרבות מפרוטה משום חשש תקלה.

ומנהגינו⁴⁴ לייחד מטבע גדולה וכל פעם שיש לו מע"ש מחלל כל המע"ש על פרוטה מהמטבע הגדולה וכשנתמלא המטבע הגדולה מחללה על מטבע אחרת של פרוטה חוץ מפרוטה חמורה שבה⁴⁵. והפרוטות האלו לא יחזור לחללם על מטבע אחרת שאין נוהגין לחלל המטבע השני אלא ישמרם עד שעת הביעור ואז יבערם מן העולם⁴⁶. בכך שישליך המטבע הקטנה לים כנ"ל ומעתה המטבע הגדולה יצאה לחולין חוץ מהפרוטה החמורה. ויכול לחזור ולחלל עלי' עד שתתמלא.

ד. דעיכובא לינא מצוה מי לינא

כבר התבאר לעיל דף יז: ודף יח. שהביכורים⁴⁷ משיניחם המביאם בעזרה אצל המזבח כדינו, הותרו לכהן באכילה, ואע"פ שעדיין לא התודה עליהן שאין הקריאה מעכבת אכילתן⁴⁸ ומ"מ מצוה להמתין עד שיקרא⁴⁹. אולם ההנחה מעכבת אכילתן שהרי שנה עליו הכתוב לעכב.

⁴⁰ רמב"ם שם ב

⁴¹ שאז הי' אסור לפדות רק בשויו [וגם בבית שני שהי' מדרבנן לפ"ד רבנו ספ"א דתרומות] ומ"מ בדיעבד גם בזמן הבית אם פדה שוה מנה על שוה פרוטה מחולל כמו בהקדש

⁴² דעת הגר"א שאין בזה מדת חסידות אלא דלהפוסקים דמע"ש ממון הדיוט הוא צריך מדינא לפדותו בשויו גם בזה"ז אבל לרבנו וש"פ שפסקו דממון גבוה הוא מותר גם לכתחלה לפדותו בזה"ז על פרוטה וכן המנהג.

⁴³ בחדרי דעה.

⁴⁴ דרך אמונה שם י

⁴⁵ מבואר בדרך אמונה שם פ"ה ה"ה סקל"ד

⁴⁶ שם בפ"א ה"ח

⁴⁷ רמב"ם ביכורים הלכה ד

⁴⁸ מבואר בש"ס דמכות שם דדוקא אם ראוי לקריאה, ואם אין ראוי לקריאה מעכבת, דכל הראוי לבילה אין בילה מעכבת, וכל דאינו ראוי לבילה בילה מעכבת. על כן ביכורים שהפרישן קודם החג והביאן אחר החג, כיון דאינם ראויים לקריאה ירקבו וכו', ובודאי לוקה כהן האוכל אותם לאחר הנחה. אך הרמב"ם פ"ד מביכורים ה"ג פוסק דמביא ואינו צריך לקרות, עי"ש בבס"פ משנה, אם כן הותרו תיכף מכל שכן משאר ביכורים דצריכי קריאה, ואלו אין צריכין כלל. ועיין במשנה למלך כאן פ"ג ה"ד שמסופק באלם דאינו ראוי לקריאה אם מעכב, עי"ש (מנחת חינוך תמט אות ו)

⁴⁹ משמע מלשון רבנו שיכול להתודות גם אחר שנאכלו הביכורים ואף על פי שמצותן לפני ההנחה. דאך אמונה שם כב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מכות

ה. קדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבא ... ולא קדשה לעתיד לבא

כבר התבאר במסכת חגיגה דף ג: כל שהחזיקו עולי מצרים⁵⁰ בזמן יהושע בן נון ולאחריו בכיבוש ארץ ישראל בימי הזקנים והשופטים, ונתקדש קדושה ראשונה⁵¹ כיון שגלו בחורבן בית ראשון⁵² בטלו קדושתו, ונפטרו מכל מצוות התלויות בארץ, שקדושה ראשונה לפי שהיתה מפני הכיבוש בלבד⁵³, קדשה לשעתה ולא קדשה לעתיד לבוא.

כיון שעלו בני הגולה והחזיקו במקצת הארץ⁵⁴, קדשוה קדושה שנייה העומדת לעולם לשעתה ולעתיד לבוא, והניחו אותם המקומות שהחזיקו בהם עולי מצרים ולא החזיקו בהם עולי בבל כשהיו, ולא פטרום מן התרומה והמעשרות כדי שיסמכו עליהם עניים בשביעית, ורבינו הקדוש התיר בית שאן מאותם המקומות שלא החזיקו בהם עולי בבל והוא נמנה על אשקלון ופטרה מן המעשרות.

וכתב הרמב"ם למה אני אומר⁵⁵ בקדושת שאר א"י לענין שביעית ומעשרות וכיוצא בהן לא קדשה לעתיד לבוא ובקדושת המקדש וירושלים קדושה ראשונה קדשה לעתיד לבוא, לפי שקדושת המקדש וירושלים מפני השכינה ושכינה אינה בטלה, והרי הוא אומר והשמותי את מקדשיכם ואמרו חכמים אף על פי ששוממין בקדושתן הן עומדים, אבל חיוב הארץ בשביעית ובמעשרות אינו אלא מפני שהוא כבוש רבים⁵⁶,

⁵⁰ רמב"ם הלכות תרומות פרק א הלכה ה

⁵¹ שלפני הכיבוש והחילוק עדיין לא נתקדשה א"י לחיוב מצות התלויות בארץ אבל אחר החילוק נתקדשה הארץ.

⁵² אף שגלו מיישראל בימי יכני' כמפורש במלכים מ"מ אכתי הארץ נשארה בידיהם אבל אחר החורבן אף שהפקיד את גדלי' בן אחיקם לא הי' אלא פקיד בעלמא והארץ הי' של נבוכדנצר.

⁵³ ללא קידוש בפה אלא רק בכיבוש. חזו"א שביעית ג א

⁵⁴ לרש"י כבשו מקצת כדי שיהי מקום לעניים לסמוך עליו בשנת השמיטה, אבל דעת הרמב"ם שהניחום ולא פטרום מתרו"מ וצ"ל שלא יכלו להתיישב בכולה וכן מבואר בחזו"א שביעית סי' ג' סקכ"ד וכ"כ בסף משנה בשם הרשב"א ע"ש ואף על גב דבבב"מ כ"ח א' מפורש שהתיישבו בכולה מ"מ ע"כ נשארו ערים רבים שלא יכלו להתיישב שם כי כל הקהל לא הי' רק ארבע רבוא.

⁵⁵ רמב"ם הלכות בית הבחירה פרק ו הלכה טז

⁵⁶ כלומר שלא היה קידוש בפה כנזכר אולם דעת המאירי מגילה י. וכ"כ הטורי אבן שם ומובא ג"כ בחזו"א ערלה סי' א' סקי"א שקידשו בפה ואמרו הרי זה קדוש והחזיקו בה בתורת ארץ ישראל גם בבית ראשון, והא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מכות

וכיון שנלקחה הארץ מידיהם בטל הכבוש ונפטרה מן התורה ממעשרות ומשביעית שהרי אינה מן ארץ ישראל, וכיון שעלה עזרא וקדשה לא קדשה בכיבוש אלא בחזקה שהחזיקו בה, ולפיכך כל מקום שהחזיקו בה עולי בבל ונתקדש בקדושת עזרא השנייה הוא מקודש היום, ואף על פי שנלקח הארץ ממנו וחייב בשביעית ובמעשרות. שהרי הוא הקדש בפה שאינו בטל⁵⁷.

ויש חולקין⁵⁸ שאף קדושת ירושלים והמקדש לא קידשה לעתיד להא וקדושם בטילה שמגלינו מארצינו.

י"א⁵⁹ שתרומות ומעשרות בזה"ז מדרבנן ואפי' בבית שני היה מדרבנן משום שלא היו רוב יושביה עליה וכן לענין שביעית אבל לענין כלאים וביכורים וספק ערלה נשאר מן התורה גם בזה"ז⁶⁰. ומקצת ראשונים⁶¹ חולקים וס"ל שדין שצריך רוב יושביה עליה לא נאמר רק לענין חלה, דהיא דרבנן בזמן הזה, אבל לענין תרו"מ א"צ רוב יושביה עליה ובבית שני הי' באמת מה"ת אבל בזה"ז בטלה קדושת הארץ לגמרי גם לענין תרו"מ וכלאים וכל דבר⁶². ויש מקצת ראשונים שכתבו דבאמת בזה"ז גם תרו"מ מה"ת אבל לא נהגו כן⁶³.

דלא קידשה לעת"ל מקרא ילפי לה ביבמות פ"ב ורש"י בשבועות ט"ז א' כתב שלא ידע במה נתקדשו ועי' תוס' ערכין ל"ב ב' ד"ה וקדשו.

⁵⁷ חזו"א שם סקמ"ו ליישב קושיית הכ"מ שם

⁵⁸ ראב"ד שם ורמב"ן שבועות ט"ז א' ותשובות רי"ד סי' י"א

⁵⁹ רמב"ם תרומות שם הכ"ו

⁶⁰ חזו"א שביעית סי' ג' סק"ט

⁶¹ הרשב"א בשבועות ט"ז א' וביבמות דף פ"ב ובסוף פסקי חלה ובמשמרת הבית בית ד' ריש שער ב' וכו' פ' הריצב"א באו"ז ריש ה' חלה וסה"ת בה' א"י וכן הסכים המאירי ביבמות פ"א א' ע"ש

⁶² הראב"ד בהשגות בסוף הפרק ובפ"כ מאי"ב ה"ג והר"א אב"ד מובא ברשב"א יבמות פ"ב ב' והכו"פ פ"ה והטור יו"ד סי' של"א בשם הר"י וכו' ד הרמב"ן בס' הזכות גיטין ל"ו וכו' המרדכי בה' א"י בשם היראים וכו' ד ה' א"י להטור ה' חלה סי' י' [רק שכתב דוקא אם תהי' עיר א' בא"י מיוחדת לדירת ישראל והשדות מיוחדות לישראל ולא יהי' עליהן אימת גוי שיוכל לגרשם ממנה] והמאירי ביבמות פ"א א' ע"ש וכן משמע מדבריו בפסחים מ"ד שכ' תרומה בזה"ז שאינה במקומות הרחוקים אלא מד"ס ומשמע דהמקומות שחוץ לא"י קורא מקומות הרחוקים אלמא דבא"י מה"ת אבל במגילה י' ובמכות י"ט ובשבועות ט"ז דעתו דבטלה קדושת הארץ ובכתובות כ"ה סתם כדעת רבנו ומש"כ החרדים שכ"ד גאון ורבנו יוסף טוב עלם והר"ר מתת' והרב בעל העזר והר"ר אליעזר טהור קדש לכאן כתב כן ע"פ הכו"פ פ"ג ופ"ה ולכאן אין מדבריהם ראוי ע"ש וצ"ע. דרך אמונה ציון ההלכה תרומות ה' צד

⁶³ רמ"א יו"ד ר"ס של"א וכונתו לענין ספקות וכה"ג כמש"כ בחזו"א שביעית סי' ו' סק"ג וכן פסק הריטב"א ביבמות פ"ב ב' ובפסחים מ"ג ובגדה מ"ו דתרומה בזה"ז דרבנן וכן האו"ז בס' רי"ג בשם הריצב"א וכן בארחות חיים סוף ה' חלה בשם הר"ר אשר וכן הסכים המ"מ בפ"כ מאי"ב ה"ג והסמ"ג סוף מ"ע קל"ג בשם הר"י ע"ש [אבל בל"ת רנ"ח כתב דהוא מה"ת] ובתשובות ר"ב אשכנזי בריש סי' א' הביא כן גם בשם תלמיד הרמב"ן והר"ר מודרוס הלוי וכן בביאור הגר"א יו"ד שם סק"ו בליקוט נראה דעתו כדעת רבנו ועי' בתשו' רב"צ אשכנזי סי' א' שהביא שדעת רוב הראשונים דבזה"ז דרבנן וכן מסיק בעה"ש, ובחזו"א שביעית סי' כ' בליקוט שבסוף הסי' ד"ה וכן הטור כ' דהדין אין מוכרע ומ"מ נקט להלכה בכמה מקומות דהוא דרבנן וכו' בשביעית סי' ט'

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מכות

וכל האמור אינו אלא לענין קדושת הארץ לענין מצוותיה ודיניה⁶⁴, אבל לענין מעלת ישיבת א"י לא בטלה הקדושה, וכן לענין סמיכה אפשר לסמוך שם אף שאין סומכין בחר"ל דדינה כא"י לזה.

דף יט:

ו. לא בערתי ממנו בטמא בין שאני טמא והוא טהור בין שאני טהור והוא טמא

כבר התבאר במסכת יבמות דף עג: שהאוכל⁶⁵ בזית, או שותה רביעית מעשר שני⁶⁶, או הלקוח⁶⁷ בכסף מעשר שני, בטומאה, לוקה⁶⁸, בין שהמעשר טמא⁶⁹ והאוכל טהור בין שהמעשר טהור והאוכל טמא. והוא שיאכלנו בירושלים קודם שיפדה שאינו לוקה על אכילתו בטומאה אלא במקום אכילתו, אבל אם אכלו בטומאה חוץ לירושלים אפילו אם נכנס לירושלים ויצא, אינו לוקה אלא מכין אותו מכת מרדות⁷⁰.

סקי"ח שאנו סומכין על הפוסקים דבזה"ז תרומה דרבנן וכן פסק בקונטרסו סי' ג' אות א' ועי' בשע"צ שכ' דגם לדעת רבנו דבזה"ז דרבנן מ"מ דינו כשל תורה ממש לכל ספקותיה דאזלי' לחומרא חוץ מלענין תערובות וכ"כ בארץ חפץ והוא עפ"ד המל"מ בפ"ז הי"ז אבל דעת החזו"א בשביעית סי' ו' סק"ג אינו כן. שם צה

⁶⁴ חזו"א שביעית סי' ג' סקי"ט וכן בזה"ז אפי' להסוברים דבטלה קדושת הארץ וכ"ה בתשב"ץ ח"ג סי' ר' ע"ש וכ"כ הרמב"ן ריש גיטין בהשמטות והריטב"א שם ובכו"פ פ"י

⁶⁵ רמב"ם מעשר שני ונטע רבעי פ"ג ה"א, ודינו ככל מאכלות אסורות לענין שיעור, וצירוף בכדי אכילת פרס, ושלא בדרך אכילתו ושאר ענינים, הכל כמו בכל מאכלות אסורות. ולכאורה לשיטת הרמב"ם וסיעתו דהלאו הוא מכאן מולא בערתי וגו', ולא כתיב ביה לשון אכילה, אפשר שחייב על שלא בדרך אכילתו כמו כלאי הכרם ובשר בחלב, ובש"ס דפסחים כ"ה ע"א אינו מוציא מן הכלל דחייב על שלא בדרך אכילתו רק כלאי הכרם ובשר בחלב, (מנחת חינוך מצוה תרט אות ב) ועיין דרך אמונה שם ס"ק ג' שפסק שאינו לוקה אלא בדרך אכילתו

⁶⁶ ונטע רבעי דינו כדין מעשר שני כמבואר בר"מ כאן פ"ט ה"ב, א"כ הוא הדין לענין לאו זה (מנחת חינוך תרח אות א)

⁶⁷ מנחת חינוך שם אות ז

⁶⁸ ונחלקו הרמב"ם ל"ת קנ והרמב"ן בהשנות שורש ח משום מה לוקה. ואכמ"ל

⁶⁹ ואפילו המעשר אינו אלא שני לטומאה כדאיתא בירושלמי סוטה פ"ה ה"ב אבל בידים שניות מותר שאין שני עושה שלישי בחולין כדאיתא במשנה רפ"ב דביכורים ועיין דרך אמונה שם בציון ההלכה ס"ק טז אם אכילת מעשר שני צריכה נטילת ידים

⁷⁰ רמב"ם שם וחזו"א דמאי סי' ג' ס"ק ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מכות

הסך⁷¹ מעשר שני על בשרו י"א שאינו לוקה וי"א שלוקה.
מעשר שני שנטמא אסור בהנאה⁷², ואין לוקים על הנאתו.

ז. אפילו טמא וטהור אוכלין בקערה אחת ואין חוששין

נאמר בפרשת ראה (דברים טו פסוק כב) בְּשַׁעֲרֶיךָ תֹאכְלֶנּוּ הַטָּמֵא וְהַטָּהוֹר יִחְדְּוּ מִפִּי הַשְּׁמוּעָה⁷³ לִמְדוּ שֶׁהַטָּמֵא וְהַטָּהוֹר אוֹכְלִין בַּקַּעֲרָה אַחַת⁷⁴, אֲבָל לֹא יֹאכַל הַבַּעַל עִם אִשְׁתּוֹ בַּקַּעֲרָה כִּשְׁתַּהֲיָה נְדָה וְלֹא יִשְׁתָּה עִמָּה וְלֹא תִמְזוֹג לוֹ אֶת הַכּוֹס וְשֹׁאֵר דִּינֵי הֶרְחָקוֹת, וְלֹא יֹאכַל הַזֶּבֶעַם עִם הַזֶּבֶה מִפְּנֵי הַרְגֵּל עֲבִירָה שְׁמָא יִבְעוּל.

ח. למעשר שני שנטמא שפודין אותו אפילו בירושלים

כבר התבאר במסכת ב"מ דף נג. ובסנהדרין קיב: שאין פודין⁷⁵ פירות מעשר שני בירושלים על המעות או על פירות אחרים אלא א"כ הפירות⁷⁶ נטמאו⁷⁷, שאז אפשר לפדות על המעות והמעות יקנה בהם פירות ויאכל, שנאמר (דברים יד פסוק כד) פִּי יִרְחַק מִמֶּנֶּךָ הַמָּקוֹם, בְּרִיחֹק מִקוֹם הוּא נִפְדָּה⁷⁸ ואינו נפדה בקירוב מקום, ואפי' בדיעבד⁷⁹ אם פדה פירות בירושלים אין הפדיון כלום. אבל המעות של מע"ש מצוה לקנות בהן פירות ולאכול.

⁷¹ עיין במאירי יבמות דף עד ע"א וז"ל "ומעשר שני שניטמא כבר ביארנו שאפילו להדליק בו את הנר אסור עד שיפדה ואם כן אף בסיכה אסור שהרי יכול לפדותו" וא"כ דינם שוה ולדעת הערוך השולחן העתיד שלוקה על הדלקה ה"נ לוקה על סיכה ולמנחת חינוך הנ"ל לא ילקה

⁷² מנחת חינוך תרט אות ד

⁷³ רמב"ם הלכות טומאת אוכלין פרק מז הלכה יא

⁷⁴ תימא מזה על שיטת רש"י ותוס' (ריש חולין [בד"ה טמא] רש"י שם [ל"ה. ד"ה דליכא]) דאסור לטמאות גופו באוכלין טמאין, הא התורה התירה שיאכלו בקערה אחת שהמאכל נטמא בנגיעת הטמא והטהור אוכל מזה וצ"ע. ערוך השולחן העתיד הלכות טומאת אוכלין סימן קפד כב

⁷⁵ רמב"ם פרק ב הלכה ח

⁷⁶ אבל אם הבעלים נטמאו פשוט שאין פודין המעשר שהרי ראוי לאחרים וגם לעצמו כשיטהר וכ"כ בשער הציונים פ"ב דביכורים ועיין מש"כ בלקוטי הלכות מכות י"ט ב' בעין משפט אות ט' וצ"ע.

⁷⁷ אם נטמא בטומאה דרבנן יתבאר לקמן הי"ב י"ג

⁷⁸ ואפי' פסיעה א' מחוץ לירושלים נקרא ריחוק מקום

⁷⁹ ישועות מלכו וכן מבואר בירו' מע"ש פ"ג ה"ה אינו לוקה כו'

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מכות

גם בזה⁸⁰ אף על גב שא"א לאכלו, א"א ג"כ לפדותו אם לא נטמאו, כיון שראוי לבנות מזבח ויהא ראוי לאכילה.

ט. הוא בחוץ ומשאו בפנים קלטוהו מחיצות הוא בפנים ומשאו בחוץ ... נקיש ליה בקניא מאי תיקו

היה הוא⁸¹ בפנים שהוא נכנס ומשאו שעל כתפו עדיין בחוץ, אפילו היה אוהו אותו בקנה⁸² הואיל ולא נכנס המעשר ה"ז מותר לפדותו שם בצד החומה. וכ"ש אם הניח המשא על הארץ⁸³. וי"א⁸⁴ שאם נכנס הוא בפנים אף על גב שמשאו שעל כתפו עדיין בחוץ או שאוהו בקנה ארוך והוא בפנים והמשא שעל ראש הקנה מבחוץ שוב א"א לפדותו דכיון שהוא נכנס הו"ל כאילו גם המשא נכנס מדאורייתא, ומ"מ אם הוא בחוץ והמשא של כתפו נכנס לפנים ג"כ א"א לפדותו כיון שהמע"ש בפנים. וי"א⁸⁵ שאם אוהו בידו הפשוטה חוץ לחומה גם לשעה הראשונה אין פודין דידו בתר גופו גרירא.

י. מעשר שני מאימתי חייבין עליו משראה פני החומה

אינו לוקה⁸⁶ מן התורה משום לאו זה עד שיאכלנו אחר שנכנס לחומה⁸⁷ ירושלים⁸⁸, ויצא אחר כך, שנאמר (שם טו פסוק כ) לְפָנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ תֹאכְלֶנּוּ⁸⁹

⁸⁰ מנ"ח מצוה תמ"ב

⁸¹ שם פרק ב הלכה ח ט

⁸² כלומר תלוי בקנה שהוא נשען עליו שקל להכניסו מיד לירושלים ואפי' אם מקצת הקנה נכנס לפנים, ואם מקצת הפירות נכנסו לפנים דינו כנ"ל חזו"א לקומים לזרעים סי' מ' סק"ב וכעין זה כ' באו"ש ומש"כ רדב"ז שאם משאו שעל כתפו או בידו בחוץ אינו נפדה ל"נ כן מדברי מרן שם וכן בערוך לנר במכות שם כ' שאין חילוק בזה

⁸³ פר"ח

⁸⁴ ריב"ן ותוס' ותו' ותוס' שני' וכן הסכים הריטב"א במכות י"ט ב' וכן מוכח בר"ש פ"ג דמע"ש מ"ו אבל המאירי שם כתב כרבנו וכן עולה לפי ר"ח שהביא הריטב"א שם כ' א' ע"ש.

⁸⁵ ערוה"ש

⁸⁶ רמב"ם שם ה"ו תוס' מכות יט ע"ב ד"ה אמר ר' יוחנן

⁸⁷ ומה שכתב החינוך מצוה תמב משיראה פני הבית, היינו לפנים מן החומה דרואה פני הבתים שבעיר (מנחת חינוך שם אות ב)

⁸⁸ ואפילו אם אדם אחר הכניסו שלא מדעת בעלים נחשב כנכנס וכקליטת מחיצות (מנחת חינוך תמב אות ט)
⁸⁹ כן הוא בגמ' מכות יט ע"ב בפנינו וה"נ תיקן הרש"ש

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מכות

כיון שנכנס למקום אכילתו ואכלו בחוץ לוקה, אבל אם אכלו קודם שיכנסו לירושלים, עובר בעשה⁹⁰ שנאמר (שם יד פסוק כה) וְצִרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדְךָ וּמִכִּין⁹¹ אוֹתוֹ מִכַּת מִרְדּוֹת מִדְּבָרֵיהֶם⁹².

⁹⁰ וז"ל תוס' שם "אמר רבי יוחנן מאימתי מעשר שני חייבים עליו משיראה פני הבית – וקשה דכיון דקודם שיראה פני הבית הכי נמי דמותר לאכלו חוץ א"כ למה הוזקק לעולם לפדות מעשר שני וי"ל דודאי ליכא לאו אבל עשה איכא דכתיב וצרת הכסף בידך אבל בלא פדייה לא" וגם הרמב"ם מודה לזה כמש"כ בחזו"א דמאי סי' ג ס"ק ב ועיין ערוך לנר מכות שם שהביא דעת רש"י בב"מ צ ע"א דעובר בלאו גם אם לא נכנס מעולם לפנים מחומות ירושלים

⁹¹ ועיין דרך אמונה שם בבב"ל ד"ה מכין אותו שהוכיח שדעת תוס' שאינו לוקה מכת מרדות
⁹² ואע"ג שלא מצינו שלוקים על עשה מכת מרדות כגון איסורי אכילה האסורים בעשה היינו משום שכשהחפץ עצמו אסור באכילה אין צריך חיזוק לאוסרו גם במכת מרדות אבל הכא אין על המעשר שני איסור אכילה אלא שלא שביטל העשה של פדיון או אכילה בירושלים ומדרבנן נתנו לו גם איסור אכילה ועל זה לוקה ביאור הלכה שם ד"ה אינו לוקה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

